

TÁRSULATI ÜGYEK.

VI. SZAKÜLÉS 1898. NOVEMBER HÓ 9-ÉN.

Elnök: BÖCKH JÁNOS.

Az elnök megnyitván az ülést, üdvözli a nyári szünetek után először össze-
jött tagokat, mire jelenti, hogy a társulat a nyári szünet alatt nagy veszteséget
szenvedett magas pártfogója GALANTHAI herczeg ESZTERHÁZY PÁL Ő Főméltósága
f. évi augusztus 22-én bekövetkezett elhunytával. E szomorú hírre a társulat ne-
vében a családhoz részvétiratot küldött és a koporsóra koszorút helyeztetett.
A jelenlevők az elnök ezen jelentését szomorú tudomásul vevén, örömmel és
köszönettel fogadták elnök azon további jelentését, mely szerint október havában
dr. STAUB MÓRICZ első titkár és T. ROTH LAJOS vál. tag kíséretében az elhunyt
pártfogó fiánál, herczeg dr. ESZTERHÁZY MIKLÓS Ő Főméltóságánál tisztelegtek,
felkérvén őt, kegyeskedjék ő is társulatunk a herczegi családban már úgyszól-
ván hagyományossá lett protecturatusát elvállalni, a mely kérést Ő Főméltósága
nagy készséggel teljesített is.

Az első titkár jelenti, hogy a nyár folyamán elhunytak még:

REICH HENRIK úr bányaművezető Aninán;

PFISZTER KÁROLY úr. m. kir. ny. pénzügyi tanácsos Budapesten, a társulat-
nak sok éven át számvizsgálója;

dr. TRAXLER LÁSZLÓ úr, gyógyszerész Munkácsen, a társulatnak buzgó mun-
katársa.

Végül jelenti, hogy a társulattal csereviszonyban álló «Siebenbürg'sche-Verein
für Naturwissenschaften», elnökének, dr. BIELZ EDE ALBERT úr, kir. tanácsos és a
magyar tud. akadémia levelező tagjának elhunytáról értesítette a társulatot.

Szomorú tudomásul szolgál.

Új tagoknak ajánlatnak:

SCHREINER JÁNOS úr, a veszprémi káptalan jószágfelügyelője,

BENÁCSEK BÉLA úr, a veszprémi káptalan alapítv. hivatal főkönyvelője;
mindkettőt. ajánlja LACZKÓ DEZSŐ úr r. tag.

GYÖRGY ALBERT úr, az osztrák magyar államvasuti társaság bányagondnoka
Aninán, ajánlja BENE GÉZA úr r. tag.

Dr. PETHÓ GYULA vál. tag bemutatja dr. PRIMICS GYÖRGY, a m. kir. földtani
intézet volt s. geologusa és társulatunk buzgó tagjának hivataltársai és barátjai
kegyeletéből a belényesi sírkertben fölállított síremlékének sikerült tollrajzát.

Előadások

1. Dr. PÁLFY MÓR bemutatja és ismerteti «*az 1896—1898. években geologiai-
lag fölvett ^{19. zona} XXIII. rov. Magura jelű 1 : 75.000 arányú térkép-lapot.*»

E lap a gyalui havasok középponti tömegét foglalja magában, de nyugat.

részén a Vlegyásza és Biharhegység, déli részen pedig a Muntyele mare nyúlik be kis területen.

A lap közepén egy ÉD irányú hatalmas gránittömzs vonul végig, melytől K-re és Ny-ra kristályos palák települtek, a melyek — elfogadva az erdélyi részekre is a Krassó-Szörény megyében felállított hármás beosztást — itt a középső és felső csoporthoz tartoznak. E kristályos palák foglalják el a lap legnagyobb részét; paleozoos és mesozoos képződményeket csak a DNy-i részen találunk, a hol ezeket dyas verrucano és homokkő, e felett triasmész, Szkerisora határában kevés liaspala és liasmész-kő képviselik.

Meleg-Szamos község közelében, a lap ÉK-i sarkában, a kristályos palák legifjabb csoportjára felső krétahomokkő települt kis területen. Harmadkori képződményt az eocæn három rétegcsoportja képviseli a lap É-i szegélyén; ezek az alsó tarkaagyag-, perforata- és alsó durvamész-rétegek.

A kristályos palákat nagyszámú eruptív dykes törték át, melyek kis részben felsitporphyrok és trachytok, túlnyomó részben pedig andesitek.

2. Dr. KOCH ANTAL: «*Egy új geológiai taneszközt*» mutat be.

Előadó az ő utasításai szerint dr. TÓTH MIHÁLY nagyváradi polg. iskolai igazgató által elkészíttette a kisczelli plateau (Ó-Buda mellett) geológiai szelvény-mintáját.

A szelvényminta mintegy 130 cm hosszú és 40 cm magas lehetőleg természet-hűen van az eredeti kőzetekből és az azokba ágyazott kövületekből összeállítva. Ezzel kapcsolatban az előadó a helyszínen tett saját megfigyeléseit ismertette és gyűjtéseit bemutatta. E diluvialis plateau közvetlenül a kisczelli tályogra telepedett, a megkülönböztethető rétegek alulról felfelé a következők: Közvetlen a kisczelli tályag felett van homok, e fölött sárga vályog, mintegy 4 m vastag, finomszemcsés mésztufa, 0,5 m vastagságban vályog, 4—6 m vastag mésztufa és legfelül finom mészsizap. A homok a Duna régi árterén telepedett le, néhol futóhomok jellegével, olyan álrétegeességgel mint azt a homokbuczkákon tapasztalhatni; homokköves concretiókat is találunk benne, de diluvialis vagy levantei korára semmi határozott bizonyítékot nem talált az előadó.

A legalsó mésztufában kevés a kövület, míg a fölötte levő mintegy $\frac{1}{2}$ m vastag vályogban semmi sincs; ez valószínűleg a magasabban fekvő helyekről mosott ide. A felső mésztufa-rétegben igen sok a kövület, alul szilárdabb mint a felső szintekben. Legfelül tavi mészsizap rakódott le, a mely még laza, ez is valószínűleg a negyedkorból való.

Dr. L. LÓCZY LAJOS vál. tag saját megfigyelései alapján megjegyzi, hogy a kisczelli mészkő terrasz kétségkívül a Duna régi völgy fenekét foglalta el. Nagy kiterjedése volt. Promontor és Pomáz mellett, a Budapesti Gellérthegy déli oldalán, a budai Várhegyen, a lipótmezei völgyben és az ürömi plateaun mindenütt megtaláljuk az édesvizi mészkövet. A budai márgára telepedett laza homokot álrétegeességének dacára is folyó lerakódásának tekinti, a mely a meder különböző helyén csak a víz változó sebessége és az áramlási iránya szerint alakul.

Úgy szintén a mésztufa alatt levő vályogra nézve nem tételez fel más viszonyokat mint az ártér nyugvó vízerek iszaplerakódásait; végül figyelmeztet arra, hogy glecsernyomok Magyarországon sehol sincsenek 900—1000 m abszolút magasság alatt.

HALAVÁTS GYULA vál. tag a kavicsos és concretiós homokot nem tartja levantei korúnak, mivel a Duna akkor sokkal keletebbre folyt, másrészt kétségtelen bizonyíték az e homokból kikerült *Elephas primigenius* BLMB. maradványok.

3. Dr. KOCH ANTAL továbbá bemutat «*czetmaradványokat Kolozsvárról.*» A város déli részén közel a temetőhez, a görög templom utczában egy ház építéskor körülbelől 3 m mélységben két czetesigolyát találtak, közel a sarmata rétegekhez tartozó feleki homok határán. Az agyag, a melyből a csigolyák valók valószínűleg miocænkorú. Előadó bemutatja és leírja e két farkcsigolyát, az alak, méretek és szöveti szerkezet után ítélve az állat határozottan a *Physeteridae*-k családjába és pedig a *Berardius* genushoz tartozott.

4. BENE GÉZA ismerteti BERTRAND lillei egyet. tanár dolgozatát «*az algák közreműködése a kőszénképződésben.*»

A folyó évi október 6-án tartott rendkívüli választmányi ülés egyesegyedül a f. é. szeptember 10-én Genfben elhunyt Erzsébet királynénk Ő Felsője emlékének volt szentelve. (Lásd a 289. lapon).

A november 9-én tartott választmányi ülésen az e. titkár bejelenti, hogy a Kolozsvár vidékére és az erdélyi Érczhegységbe tervezett vándorgyűlés a jelentkezők csekély száma miatt elmaradt.

Több hivatalos folyó ügy elintézése után az e. titkár bejelenti, hogy a dél-afrikai geologiai felvételi hivatal igazgatója levélben megköszönte a cserébe küldött «Közlöny» idejű füzetét.

A csereviszony megkötését kérik a «Museumi Tót Társaság» Turócz Szt.-Mártonban és a «Naturhistorische Gesellschaft zu Hannover»; a választmány az ajánlatot elfogadja.

Végül bejelenti az utolsó vál. ülés óta beérkezett ajándékkönyveket.
